

ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація: В даній статті автор намагається проаналізувати аксіоми влади які в свій час використав І. Льїн. Де він проаналізував принципи функціонування та організації органів влади. І. Льїн звернув увагу на факт безособовості влади та її легітимність. Влада не може бути поділена на двох, тому що це ослаблює її. Він виробив певні принципи які можна використовувати для функціонування органів державної влади в будь-якій державі.

Ключові слова: розподіл влади, органи державної влади, функціонування, демократичне суспільство

Abstract: In this article the author tries to analyze the axioms of power which at one time used I. Ilyin. Where he analyzed the principles of functioning and organization of government. I. Ilyin drew attention to the fact of the impersonal power and its legitimacy. The power can not be divided into two, because it weakens it. He developed some principles that can be used for the operation of public authorities in any country.

Keywords: distribution of power, bodies of state power, functioning, democratic society

Оптимальна модель організації державної влади та створення ефективного механізму її функціонування є однією з найважливіших проблем на сучасному етапі державно-правової діяльності нашої країни, оскільки від якості організаційної структури державної влади та її функціонування значною мірою залежать перспективи розвитку держави і суспільства. Правильне розуміння і сприйняття принципів діяльності органів державної влади визначає можливість їх практичної застосування реалізації з метою наближення України до ідеальної моделі правової і соціально орієнтованої держави

Основною метою статті є визначення сутності і змісту принципів організації та функціонування органів державної влади з метою виявлення проблемних питань, теоретичного осмислення і визначення перспективних шляхів їх практичного вирішення.

Принципами організації та функціонування державних органів є фундаментальні основи, початкові ідеї та вимоги, які знайшли своє законодавче закріплення. Важливою для розуміння сутності принципів організації та функціонування державних органів є проблема їх виникнення, змісту та динаміки. Відомо, що формування зазначених принципів обумовлене низкою об'єктивних і суб'єктивних чинників: рівнем розвитку культури, науки, освіти та інших елементів, які складають сукупний інтелект конкретної суспільної системи; морально-духовним потенціалом суспільства, що виражається у визнанні більшістю населення існуючого державного ладу справедливим, а отже, і правовим; наявністю або відсутністю стабільного механізму реалізації правових норм у діяльності державних органів тощо [1,2,3]. Підходи до принципів організації державної влади надані російським ученим І. Льїним, на мою думку є найкращими.

І. Льїн розглядав як такі принципи аксіоми влади. Міркуючи щодо них, він писав: «...необходимо, чтобы люди в их совместной жизни блюли некоторые элементарные, но священные основы права и государства. Вне этого ни одна политическая организация не создаст ничего, кроме разложения и страданий. Эти основы могут быть формулированы в виде ряда аксиом...».

«Первая аксиома власти гласит, что государственная власть не может принадлежать никому помимо правового полномочия.» [3]. Державна влада повинна ґрунтуватися на праві, бути правовою. У сучасному тлумаченні цей принцип розглядається як принцип верховенства права. Влада, позбавлена правової санкції є юридично індиферентне явище: вона не має правового виміру. Правосвідомість вимагає, щоб влада сприймалась не як сила, яка породжує право, а як правочинне повноваження. Право народжується не від сили, а тільки від права і завжди від природного права. «...власть, не уполномоченная ни конституционной формой, ни приемлющим правосознанием, — может только симулировать законодательство, управление и суд, ибо она останется претендующей и посягающей силой; и даже естественное право, случайно ею провозглашенное и утвержденное, останется или отвлеченной формулой, или навязанным и

мертвым жизненным трафаретом. По-видимому, эта первая аксиома власти, требующая правового полномочия, поддерживается самой жизненной механикою государства.»

«Вторая аксиома власти утверждает, что государственная власть в пределах каждого политического союза должна быть едина.» [3]. Вона - єдине організоване волевиявлення, яке впливає з єдності права. В кожному політичному союзі державна влада, незважаючи на принцип її поділу, за своєю суттю і метою єдина. Тут мається на увазі не єдність якогось органу, а єдине організоване волевиявлення, віддзеркальоване в єдності здійснюваного права. Правосвідомість, як зазначав філософ, не може признати рівними влади, що протистоять одна одній. Якщо з'явилися дві влади, що не об'єднуються в одну, то вони неминуче будуть вести боротьбу. Така держава опиняється на порозі громадянської війни і внутрішнього розпаду.

«Третья аксиома власти утверждает, что государственная власть всегда должна осуществляться лучшими людьми, удовлетворяющими этическому и политическому цензу.» [3].* Неможливо будь-кого або всіх залучити до здійснення політики, бо вона вимагає підвищеної кваліфікації, знань, волі, організаторських здібностей, такту, досвіду. Необхідні діячі, наділені цими якостями. Влада без авторитету гірша, ніж явне беззладдя. Електорат, який не здатний це зрозуміти, є, на думку філософа, черню, а її вождями стають демагоги. Люди стають черню тоді, коли вони беруться за державну справу, керовані не політичною правосвідомістю, а власною корисливістю. Чернь відрізняється меркантильними бажаннями і убогою правосвідомістю, а в революційні епохи зверх того і політичною амбіційністю. Державна влада є для неї лише зручний засіб, що служить для досягнення особистих або класових цілей.

«Четвертая аксиома власти утверждает, что политическая программа может включать в себя только такие меры, которые преследуют общий интерес.» [3]. Адже державна влада покликана утверджувати природне право, а воно збігається із загальним духовним інтересом народу і кожного громадянина. Бо лише служіння інтересам суспільства перетворює державну владу в реальний, авторитетний центр політичного єднання. Партія, заснована лише на класовому інтересі, є політично недієздатною. Якщо у партії є державна правосвідомість, то вони розрізняються не по тому, чий інтерес відстоює кожна з них: бо всі відстоюють один і той же інтерес – державний, а по тому, як вони трактують цей єдиний інтерес.

«Пятая аксиома власти утверждает, что программа власти может включать в себя только осуществимые меры и реформы, нормальное восхождение к власти предполагает не только государственность программы, но и ее осуществимость.» [3]. Не припустимо вдаватися до утопічних, нездійснених програмних завдань. Державний діяч може виконати лише деяку частину того, що потрібно для блага суспільства, - саме цю частину він зобов'язаний включити в свою програму. Дуже важливими є думки І.А. Ільїна про партійні програми. Відповідно до принципу здійсненності у партії можуть бути дві програми: «максимальна», яка вказує на ідеальну мету, і «мінімальна», що вводить реформи, які можна реалізувати в даних умовах. Партія, яка не здатна відрізнити далеку мету, яку не можна досягти в даний момент, і необхідну на даному етапі реформу, теж недієздатна. Подібний максималізм і відірваність від практики призводить до свідомо нереальних обіцянок виборцям, яких закликають до свідомо безнадійної боротьби. Партія, що діє таким чином, вступає на шлях брехні і знищує довіру людей один до одного, підриваючи тим самим державне єднання.

«Шестая аксиома власти утверждает, что государственная власть принципиально связана распределяющей справедливостью, но что она имеет право и обязанность отступать от нее тогда и только тогда, когда этого требует поддержание национально-духовного и государственного бытия народа.» [3]. Це впливає з того, що національна духовна культура є та загальна першооснова життя, поза якою індивідуальний дух існувати не може; інтерес же цієї культури включає в себе всякий індивідуальний інтерес, подібно до того, як інтерес організму включає в себе і підпорядковує собі окремі інтереси всіх своїх членів. Позаяк політична доцільність визначається тим, що держава, має завдання, вирішення яких буває іноді можливим тільки за умови відмови від справедливого задоволення інтересів всіх груп і класів; послідовне і негайне проведення справедливості може за певних умов зруйнувати національне і політичне буття народу. Влада не повинна і не може проводити реформ, що руйнують саме буття держави або зневажають національний дух. Підтримка державою національного духу, як джерела національної духовної культури, становить ту грань, що непорушна для державної влади і перед якою повинен схилитися всякий, і навіть найсправедливіший і духовно-вірний інтерес громадян.

Зміцнення справедливості в житті суспільства людей є одним з фундаментальних завдань державної влади, але реальні життєві умови можуть призвести до того, що абсолютизація даного

завдання буде сприяти руйнуванню держави. Адже і серед справедливих реформ можуть виявитися такі, які політично неможливі. Державна влада, як зазначав філософ, «не всемогутня: вона скута політичною нездійсненністю і змушена рахуватися з нею» [5,6].

У роботі І. Ільїна звертає на себе увагу той факт, що вчений намагався сформулювати принципи влади двох видів: ті, які мають законодавче закріплення і ті, що об'єктивно притаманні державній владі незалежно від того, чи відображені вони в правових актах. Причому більше уваги І. Ільїн приділяє другій групі принципів. Так, міркуючи про розподільчу справедливість як про одну з аксіом влади, він зазначає: «...*власть связана распределяющей справедливостью, и корыстное попирание ее никогда не проходит ей безнаказанно. Режим, поддерживающий без достаточных оснований несправедливые привилегии, есть режим противополитический: он компрометирует достоинство государственной власти и подрывает волю к государственному единению. Такой режим не может быть прочен, ибо он сам воспитывает те центробежные силы, которые рано или поздно разложат его и поставят вопрос о самом существовании государства.*» [3].

Базовими принципами організації державної влади в умовах демократичного суспільства мають бути: принцип верховенства права (правового закону), принципи єдності державної влади, принцип цілісного функціонування права і влади, принципи прерогатив та обмежень влади, принципи демократизму (народовладдя) та гуманізму, принцип гласності тощо.

Резюмуючи вищевикладене, можна констатувати, що з точки зору І.А. Ільїна влада означає, насамперед, відповідальність - нелегкий тягар, який треба нести, зберігаючи гідність і спокій. Влада, яка не рухається цим шляхом, позбавлена відповідальності і почуття обов'язку, погубить, в кінцевому рахунку, і саму себе, і державу. Лише здорова правосвідомість здатна вирішити задачу нормального функціонування держави. Для цього, згідно з концепцією І.А. Ільїна, необхідно строго слідувати основним аксіомам влади, що забезпечують державне, суспільне та індивідуальне благополуччя громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Теория государства и права : учебник для вузов / за ред. В. М. Корельского, В. Д. Перевалова. — 2-е изд., изм. и доп. — М. : НОРМА—ИНФРА-М, 2002. — 616 с.
2. Колодій А. М. Принципи права України : монографія / А. М. Колодій. — К. : Юрінком Інтер, 1998. — 208 с.
3. Ильин И. А. О сущности правосознания / И. А. Ильин // Собрание сочинений : в 10 т. — М. : Известия, 1994. — 230 с.
4. Ефимов В. И. Власть в России / В. И. Ефимов. — М. : Изд-во Рос. акад. гос. службы, 1996. — 272 с.
5. Данильян О. Г. Принципи організації та функціонування органів державної влади в демократичному суспільстві / О. Г. Данильян.— Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого, 2011. — № 9.- С. 146-156.
6. Рюмин С.Г. Аксиомы власти в философии И.А Ильина./ С.Г Рюмин. — Власть, 2015. — № 9.- С. 188-190.

Барвінченко Вікторія Іванівна, студентка ФКСА 2СІ-15б, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, victoria2726@gmail.com

Похило Ірина Данилівна – кандидат політичних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, irinapohilo@gmail.com

Barvinchenko Victoria Ivanivna, student of FCSA 2CI-15b, Vinnitsa National Technical University, Vinnytsia, victoria2726@gmail.com

Iryna D. - candidate of political sciences, associate professor of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, irinapohilo@gmail.com